

Priporočila za regionalno politiko internacionalizacije: Vzhodna Slovenija Podravje

Mariborska razvojna agencija

avgust 2018

UVOD

Projekt INTRA (Internacionalizacija malih in srednje velikih regionalnih podjetij, PGI01464, INTRA) je sofinanciran v okviru programa Interreg Evropa, vsebinsko področje konkurenčnost MSP. Projekt se osredotoča na vlogo javnih organizacij pri pripravi podpornih storitev internacionalizacije MSP, s ciljem podpreti regionalno gospodarstvo ter doprinesiti k uresničevanju strategije Evropa 2020. Projektno partnerstvo INTRA, ki ga sestavljajo partnerji iz šestih različnih regij¹, je pripravilo celovit pregled stanja, vrednotenja in primerjave različnih storitev internacionalizacije v sodelujočih regijah, s poudarkom na dobrih praksah/zevih, ki promovirajo ali zavirajo MSP na različnih stopnjah procesa internacionalizacije.

Na podlagi Pregleda stanja na področju internacionalizacije (<https://www.interregeurope.eu/intra/library/#folder=999>) smo v skupini deležnikov, ki jo v Vzhodni Sloveniji/Podravju sestavljajo: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za zunanje zadeve, SPIRIT Slovenija, Območna obrtno podjetniška zbornica Maribor, Štajerska gospodarska zbornica, UM – EPF, ŠTP, IRP – tovarna podjetij, RRA GIZ, Svet regije Podravja, Mestna občina Maribor, SID Banka, Slovenski podjetniški sklad in svetovalna podjetja na področju internacionalizacije, oblikovali Priporočila za izboljšanje ukrepov na področju internacionalizacije, ki se izvajajo v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

¹ Mariborska razvojna agencija (Slovenija), Регионална агенция за предприемачество и иновации - Варна (Bolgarija), Fundación FUNDECYT Parque Científico y Tecnológico de Extremadura (Španija), Universidade do Algarve (Portugalska), Coventry University Enterprises Limited (Velika Britanija), CAPITANK – Società Consortie a Responsabilità Limitata (Italija)

POLITIKE IN STRATEGIJE, KI SE NANAŠAJO NA INTERNACIONALIZACIJO

1) Program spodbujanja internacionalizacije 2015–2020²

a) Kratek opis:

Na podlagi Zakona o spodbujanju tujih neposrednih investicij in internacionalizacije podjetij (Uradni list RS št. 107/06 - UPB1, 11/11, 57/12 in 17/15) (v nadaljevanju: ZSTNIIP) je vlada RS sprejela maja 2015 sprejela Program spodbujanja internacionalizacije 2015–2020³ in dvoletna akcijska načrta (Mednarodni izzivi MI 2015–2016⁴ in Mednarodni izzivi 2017–2018⁵).

b) Nosilec programa:

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT).

c) Raven izvajanja:

Program se izvaja na nacionalni ravni.

d) Ciljne skupine:

Aktivnosti, ki so na voljo slovenskim podjetjem pri spodbujanju internacionalizacije, so namenjene podjetjem v vseh fazah rasti – tistim, ki o vstopu na tuje trge še ne razmišljajo, tistim, ki so na tujih trgih že prisotni in razmišljajo o širitvi ter diverzifikaciji svojega poslovanja, ter tistim, ki želijo investirati v tujini ali pa k sodelovanju povabiti tujega investitorja. Prav tako so

²http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf;

³http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf;

⁴http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Analize/MI%202015-2016_kon%C4%8Dna.pdf

⁵http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Mednarodni_izzivi_2017_2018.pdf

aktivnosti namenjene tujim podjetjem, ki si želijo svoje poslovanje širiti na slovenskem trgu ali vstopiti na trg kot investitor. Če želimo spodbuditi internacionalizacijo, je le-ta lahko učinkovita zgolj ob večletni kontinuirani obdelavi posameznih trgov, zato ciljni trgi, na katere se program osredotoča pri spodbujanju internacionalizacije in TNI v obdobju 2017–2018, ostajajo večinoma isti, kot so bili določeni v MI 2015–2016.

Na podlagi interesa gospodarstva pa so dodani tudi nekateri novi ciljni trgi. Trge lahko glede na značilnosti in aktivnosti, ki so potrebne za vstop na posamezni trg, razdelimo na:

1. **Evropske in tradicionalne trge**, kamor sodijo države EU, in sicer: Zahodnega Balkana, Švica, Ruska federacija ter na novo dodani trgi: Albanija, Romunija in Bolgarija. Na teh trgih so slovenska podjetja tradicionalno prisotna in tam večinoma že poslujejo, prav tako gre za države, ki so med največjimi investitoricami v Slovenijo. Aktivnosti na teh trgih bodo ciljno usmerjene.
2. **Prioritetne trge**, kamor z vidika internacionalizacije sodijo: Zalivske države (Savdska Arabija, Združeni Arabski Emirati, Kuvajt, Katar), Indija, Kitajska, ter z vidika tujih neposrednih investicij ZDA, Japonska ter Kanada. Trgi so prioritetni z vidika globalne prisotnosti, kompatibilnosti gospodarstva, ustrezne konkurenčnosti, napovedane stopnje rasti in tveganja. Z vidika internacionalizacije imajo na teh trgih velik pomen predvsem izdelki z visoko dodano vrednostjo, z vidika TNI pa gre za države, ki so največje svetovne investitorice in iz katerih prihajajo podjetja, ki največ investirajo v R&D ali pa so zanimive za investiranje v Slovenijo v posameznem segmentu (npr. Slovenija logistični center). Na teh trgih se bo izvajal celoten sklop aktivnosti v podporo internacionalizaciji.
3. **Trge, ki predstavljajo »nove izzive«**, kamor sodijo: Centralna Azija (Kazahstan, Turkmenistan, Iran), Koreja, Tajvan, Vietnam, Malezija, Indonezija, Senegal ter Egipt, Maroko, Čile, Mehika, Norveška, Avstralija in Nova Zelandija. Te države lahko predstavljajo priložnosti za slovensko gospodarstvo, saj gre za rastoče globalne trge oz. nišne priložnosti za slovensko gospodarstvo. Na teh trgih se bodo izvajale začetne aktivnosti v smislu preverjanja možnosti sodelovanja v prihodnje.

e) Razpoložljiva sredstva:

MGRT ima za spodbujanje internacionalizacije in TNI na voljo tako integralna kot tudi EU sredstva. V letu 2017 je bilo skupaj na voljo 15.350 mio EUR (za spodbujanje internacionalizacije ter za spodbujanje TNI) in v letu 2018 15.564 mio EUR.

f) Indikatorji:

Strateški cilji za področje internacionalizacije so:

- povečati vrednost izvoza za 5 % letno;
- povečati BDP per capita za 2–3 % letno in delež izvoza v BDP per capita za 2 % letno;
- povečati izvoz na ne-EU trge za 5 % letno; najmanj ohraniti delež stanja vhodnih TNI v BDP.

2) Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju (CCI 2014SI16MAOP001)/Prednostna naložba: Razvoj in izvajanje novih poslovnih modelov za MSP, zlasti v zvezi z internacionalizacijo

a) Kratek opis:

Slovenski izvozniki so trenutno stroškovno in organizacijsko manj konkurenčni, sprememba strukture izvoza v smeri ustvarjanja višje dodane vrednosti proizvodov in storitev pa je prepočasna. Slovenska podjetja pri vstopu na tuje trge večinoma ne uporabljajo najnaprednejših poslovnih modelov, procesov in pristopov, se ne povezujejo med seboj in z različnimi institucijami, ter so premalo aktivna pri uporabi demonstracijskih in pilotnih projektov. Kazalnik povezanosti podjetij namreč kaže, da je zgolj 7 % podjetij povezanih v skupine, ter da je rezidenčnih zgolj 20 % (SURS), zato je potrebno spodbujanje podjetij k povezovanju z namenom krepite kompetenc in znanj. Tudi podporno in poslovno okolje nista razvita do te mere, da bi pripomogla k vključevanju slovenskih podjetij v mednarodne gospodarske tokove in nudila dovolj podpore izvozno usmerjenim podjetjem. Kazalnik KOF (SURS) namreč kaže, da indeks globalizacije pada, še posebej ekonomska globalizacija (2007 = 78,8 in 2010 = 76,9 vrednost indeksa), kar nas uvršča na rep EU držav. Zato je potrebno izboljšati pogoje za mreženje in

povezovanje podjetij z namenom uspešnega vstopa na zahtevne tuje trge in vključitev v globalne verige vrednosti. Kazalnik čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu tudi kaže na manjšanje deleža MSP v zadnjih letih (2009 = 33,3 %, 2012 = 31,1 %, AJPES), v tej luči je zato pomembno spodbujanje mednarodnega poslovanja. Preko ukrepov se bo v okviru tega cilja spodbujalo podjetja, vključno s podjetji s področja turizma, ki želijo svoje poslovanje razširiti na mednarodne trge, oziroma želijo diverzificirati svojo prisotnost na novih tujih trgih.

Pričakovani rezultati te prednostne naložbe so:

- *večja sposobnost podjetij za vključevanje v globalne verige vrednosti;*
- *večja izvozna intenzivnost podjetij;*
- *večji izvoz iz naslova storitev.*

b) Nosilec programa:

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

c) Raven izvajanja:

Program se izvaja na nacionalni ravni.

d) Ciljne skupine:

MSP, posebno tista, ki šele želijo pričeti z mednarodnim poslovanjem in tista, ki želijo svoje poslovanje diverzificirati na nove proizvode in/ali nove tuje trge oziroma širiti obstoječe aktivnosti na tujih trgih.

e) Razpoložljiva sredstva:

Skupna razpoložljiva sredstva za izvajanje ukrepov OP v obdobju 2014– 2020 znašajo približno 50 mio EUR.

f) Indikatorji:

Čisti prihodki MSP od prodaje na tujem trgu (Izhodiščna vrednost 2013: 34.4), ciljna vrednost (v 2023): 38.4.

INSTRUMENTI IN ORODJA INTERNACIONALIZACIJE

Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 (CCI number: 2014SI16MAOP001) namenja poseben instrument tudi internacionalizaciji **MSP. Izvajalec razpisov je SPIRIT Slovenija.**

1) Spodbujanje partnerstev za učinkovitejši nastop na tujih trgih 2018–2019

Spodbujanje sodelovanja med MSP, s cilji zmanjševanja tveganja ob vstopu na izbrane tuje trge, povezovanjem kompetenc, zmogljivosti, prenosa izkušenj, znanja in drugih poslovnih povezav, zniževanjem stroškov za podjetja in promoviranje aktivnosti internacionalizacije (vezano na Slovensko strategijo pametne specializacije S4).

2) Javni razpis »Spodbujanje partnerstev za učinkovitejši nastop na tujih trgih 2018–2019«

Namen javnega razpisa je spodbuditi partnerstva, sestavljena iz najmanj treh malih ali srednje velikih podjetij, h kratkoročnemu ali dolgoročnemu sodelovanju na področju izvoza. Namen je tako s povezovanjem kompetenc, kapacitet, prenosom izkušenj, znanj in drugih poslovnih povezav spodbuditi mednarodno aktivnost in izvoz vključenih podjetij ter povečati učinkovitost njihovega nastopa na tujih trgih.

3) Javni poziv za sofinanciranje tržnih raziskav, mednarodnih forumov in certifikatov v letu 2018

Javni poziv vključuje tri sklope:

- Podpora MSP pri izdelavi tržnih raziskav tujih trgov: Rezultat izvedene tržne raziskave je strukturiran prikaz podatkov o tujem trgu in konkurenci na tem trgu;
- Podpora MSP pri aktivni udeležbi podjetij na mednarodnih forumih v tujini: Prijavitelj lahko v okviru tega sklopa javnega poziva pridobi sofinanciranje upravičenih stroškov ene operacije, ki vključuje aktivno udeležbo na enem mednarodnem forumu v tujini;
- Podpora MSP pri pridobivanju certifikatov: Sofinanciranje

upravičenih stroškov pridobivanja certifikatov – certifikati za sisteme vodenja in validacije okoljske izjave; – certifikati ter akreditiranih poročil o preskušanju za skladnost proizvodov, na podlagi mednarodnih standardov (ISO, IATF, IEC in ITU) in/ali evropskih standardov (CEN, CENELEC in ETSI) in/ali sheme EMAS.

4) Javni razpis »Sofinanciranje individualnih sejmskih nastopov podjetij na mednarodnih sejmi v tujini – 2018«

Predmet javnega razpisa je sofinanciranje predstavitve proizvodov ali storitev MSP-jev na mednarodnih sejmi v tujini v letu 2018, zaradi okrepitev mednarodne konkurenčnosti MSP, uvajanja izdelkov na tujih trgih ter povečanja možnosti poslovnega sodelovanja MSP-jev s tujimi partnerji.

Upravičeni stroški se uveljavljajo v obliki standardiziranega stroška na enoto (m²). Višina sofinanciranja udeležbe na individualnem sejmskem nastopu na mednarodnih sejmi v tujini znaša:

5.313,06 € + 65,2 * X; X = velikost razstavnega prostora v m².

5) Javni razpis za vzpostavitev ali nadgradnjo elektronskega poslovanja v MSP v obdobju 2017-2018 »E-POSLOVANJE 2017–2018«

Predmet javnega razpisa je sofinanciranje vzpostavitve in nadgradnje elektronskega poslovanja s tujimi trgi v podjetjih in vključuje: a) elektronsko izmenjavo med partnerji; b) digitalizacijo nastopov na sejmi; c) spletne strani za tuje trge; d) spletne trgovine; e) produktno-prodajne videe; f) krepitev kompetenc – usposabljanja.

Upravičeni stroški so stroški storitev zunanjih izvajalcev (storitve v zvezi z vzpostavitvijo ali nadgradnjo elektronskega poslovanja) za izvedbo naslednjih ukrepov: a) elektronske izmenjave med partnerji; b) digitalizacije nastopov na sejmi; c) spletnih strani za tuje trge; d) spletne trgovine; e) produktno-prodajnih videov; f) krepitev kompetenc – usposabljanja.

6) Točka Vse-na-enem-mestu za domače izvoznike in tuje investitorje

Vzpostavitev in delovanje sistema Vse na enem mestu (VEM) za domače izvoznike in tuje investitorje bo prispevalo h krepitvi mednarodne konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Podpora pri mednarodnem poslovanju bo vsebovala posredovanje informacij, predstavitve, svetovanja, pisarne v tujini, prilagojene programe mentorstva in usposabljanja s področja mednarodnega poslovanja za krepitev potencialov v podjetjih. VEM bo vzpostavljen na SPIRIT Slovenija.

7) Spodbujanje razvoja in uporabe novih poslovnih modelov za lažje vključevanje v globalne verige vrednosti

Namen programa je podpora malim in srednje velikim podjetjem z več kot 20 zaposlenimi pri vključevanju trajnostnih vidikov v njihove poslovne procese. Na ta način bodo podjetja napredovala pri uvajanju najnaprednejših standardov in kompetenc, ki omogočajo izkoriščanje potencialov mednarodnega trga in hitrejše vključevanje v globalne verige vrednosti. Splošni cilj programa je prispevati k dvigu mednarodne konkurenčnosti in izvozne intenzivnosti malih in srednjih podjetij preko uravnoteženega razvojnega pristopa za doseganje širših pozitivnih učinkov na okolje, družbo, ekonomski razvoj in poslovni izid.

8) Javni razpis za sofinanciranje razvoja in promocije turistične ponudbe vodilnih turističnih destinacij v Sloveniji

Namen javnega razpisa je spodbuditi podjetja k bolj inovativnemu pristopu pri oblikovanju turističnih produktov/storitev in pomagati pri trženju in promociji. Prav tako se želi s sofinanciranjem razvoja in promocije turističnih produktov turističnemu gospodarstvu (malim in srednje velikim podjetjem: MSP) omogočiti pogoje za pospešen razvoj turistične dejavnosti malih in srednjih podjetij. Spodbuditi se želi tudi način poslovanja, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja in digitalnega trženja.

Kot upravičeni stroški po tem razpisu se štejejo stroški storitev zunanjih izvajalcev ter stroški informiranja in komuniciranja, ki se nanašajo na naslednje vsebinske sklope aktivnosti: 1. razvoj integralnih turističnih produktov, 2. oblikovanje (podoba vsebin), 3. digitalna prenova obstoječih ali vzpostavitev novih digitalnih komunikacijskih orodij, 4. oglaševanje.

PRIPOROČILA ZA UČINKOVITEJŠO IZVAJANJE POLITIKE INTERNACIONALIZACIJE V SLOVENIJI

Z namenom doseganja večje učinkovitosti izvajanja politike internacionalizacije v Republiki Sloveniji, še posebej njenih instrumentov, smo oblikovali naslednja priporočila deležnikom.

Priporočila deležnikom:

- 0. Vzpostaviti je potrebno nacionalno skupino deležnikov internacionalizacije, ki se redno sestaja in spremlja ter usmerja internacionalizacijske storitve v podporo MSP (javni viri).*
- 1. Nacionalna agencija bi morala imeti pisarne v tujini, še posebej na prioritetnih trgih izven EU;*
- 2. Instrumenti politike internacionalizacije bi morali biti prilagojeni glede na trg (notranji ali zunanji trgi EU),*
- 3. Instrumenti internacionalizacije bi morali biti usklajeni s potrebami MSP in stimulirati tiste sektorje, kjer obstaja potencial rasti (prioritizacija zgolj enega sektorja, les, ni zadostna);*
- 4. Instrumenti internacionalizacije naj razlikujejo podporo glede na zrelost podjetij;*
- 5. Finančne institucije morajo biti vključene v vse korake internacionalizacijske politike (oblikovanje, izvedbo, evalvacijo);*
- 6. Javni razpisi naj bodo usklajeni s strategijo kot tudi Mednarodnimi izzivi (akcijskimi z dvoletnimi načrti);*
- 7. RRA-ji naj v skladu z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja vzpostavijo Regionalno skupino deležnikov za internacionalizacijo (tudi onkraj projekta INTRA);*
- 8. Ponudniki storitev na nacionalni in regionalni ravni naj se profilirajo glede na ponujene storitve (izogibanje podvajanju storitev!).*

Priporočila za ukrepe: premagovanje internih prepek:

0. *Primanjikovanje obratnih sredstev: zagotavljanje dodatnih virov obratnih sredstev SID Banke in Slovenskega podjetniškega sklada; poudarek na mikro kreditih.*
1. *Pomanjkanje časa managerjev, da bi se ukvarjali z internacionalizacijo in človeških virov za izvozne aktivnosti: poseben ukrep za zaposlovanje strokovnjakov (sofinanciranje delovnega mesta izvoznika).*

Priporočila za ukrepe: premagovanje zunanjih prepek:

0. *Zmožnost premagovanja močnih lokalnih konkurentov: razpis za raziskave konkurence; strategije za izboljšavo; prilagajanje procesov/proizvodnje/management;*
1. *Zagotavljanje zanesljivih tujih predstavništev: mreža poslovnih predstavništev (vsaj na ciljnih trgih);*
2. *Zagotavljanje strateških informacij o posameznih trgih: VEM točke lahko pokrijejo pomanjkanje strateških informacij o trgih kot tudi o produktih in storitvah;*
3. *Zmožnost kontaktiranja prekomorskih strank: usposabljanje (komunikacija, pogajanja) naj se izvede za specifične trge, vključno z webinarji in on-line pomočjo...;*
4. *IPR zaščita: ciljni razpis (npr. utemeljitev mora biti povezana z zahtevami trga);*
5. *Transportni stroški: razpis za dizajn, pakiranje, sofinanciranje transportnih stroškov.*

Priporočila za začetne aktivnosti internacionalizacije:

0. *Tuja predstavništva: promocija storitev MZZ na tujih trgih; poslovno podpora v tujini naj zagotavljajo pisarne v tujini (SPIRIT...);*
1. *Spletne strani morajo biti prilagojene tujim kupcem/partnerjem: e-marketing;*
2. *Zagotavljanje informacij o možnostih financiranja izvoznih aktivnosti;*
3. *Skupna komunikacija in promocijske storitve: javni razpisi za sodelovanje mikro/malih podjetij pri nastopu na tujih trgih;*
4. *Distribucijski kanali: VEM točka naj posreduje seznam distributorjev;*

5. *Organizacija mreženja in B2B aktivnosti v tuji državi: razpis, ki daje prednost mikro in malih podjetjem, ki še niso prejela javne podpore.*

Priporočila na ravni Evropske Unije:

0. *Jasno je potrebno ločiti med ukrepi, ki so namenjeni sodelovanju na notranjem tržišču EU (kar MSP in politika uvrščata v aktivnosti internacionalizacije), ki se financirajo preko evropskih strukturnih in investicijskih skladov in preko neposrednih proračunskih sredstev evropske komisije;*
1. *Na globalnem tržišču bi morali enotno podporo zagotavljati preko neposrednih proračunskih sredstev evropske komisije, zlasti razpoložljivost storitev, ki bo usklajena s potrebami MSP;*
2. *EEN bi kot promotor internacionalizacije moral vključevati tudi usposabljanja za MSP ter imeti vlogo vstopne točke za MSP na področju internacionalizacije.*

ZAKLJUČEK

Pri pripravi priporočil za regionalno politiko internacionalizacije so imeli ključno vlogo nacionalni in regionalni deležniki projekta INTRA in tudi slovenska podjetja. Priporočila za regionalno politiko internacionalizacije upoštevajo obstoječe politike, strategije in instrumente internacionalizacije, kakor tudi prepreke in gonila izvoznih aktivnosti malih in srednje velikih podjetij.

Naslov publikacije:
Priporočila za regionalno politiko internacionalizacije:
Vzhodna Slovenija, Podravje
Izdal:
Mariborska razvojna agencija p.o.
Pobreška cesta 20, Maribor
Leto izida:
2018

Publikacija je bila sofinancirana v okviru projekta INTRA (Internacionalizacija malih in srednje velikih regionalnih podjetij), sofinanciranega v okviru programa Interreg Evropa.